

Cartierul Fabric în anii 1920-1940

(Fragment din amintirile lui Annie Hammer, născ. Kincs)

Anii 1920 erau ani liniștiți, prăvălia de confecții mergea bine, părinții au putut cumpăra casa din strada Ștefan cel Mare, nr. 4, de lângă palatul Totisz unde era prăvălia lui tata.

Comercianții în Fabric erau în acea vreme în majoritate evrei. În palatul Totisz **(21)**: magazin de ghete Schwartz, mărunțișuri Krausz, textile Dénes, confecții Kincs, parfumeria Spierer și sucursala Banca Timișoara la colțul cu Ștefan cel Mare (sediul era în Piața Sf. Gheorghe, proprietar Sigismund Szana).

După colț, pe strada Ștefan cel Mare **(22)**: Freund cu rechizite școlare; Kramer Zelma, pantofi; mai încolo **(23)**, Adolf Kohn și fiul, depozit de vopsele. Fabrica de baterii și lămpi electrice Dura pe Pestalozzi **(24)**, cu directori evrei Barta, Löwber și Perényi. Aproape de Calea Buziasului, Fabrica de ghete "Turul", director Kirschner **(50)**; pe Calea Buziasului, fabrica de chimicale "Tanara", proprietar – familia Kinsky **(50)**.

În partea cealaltă a străzii Ștefan cel Mare, de la Piața Traian începând: textile Mevorach **(25)**; lucru de mână Rudas **(25)**; băcănie Farkas **(26)**; băuturi Schlesinger **(26)** ; farmacia Schuhl **(27)**, mai departe, fabrica de prosoape Schegerin și Berg.

În Piața Traian: mărunțișuri Schönheim **(28)**; bonboneria Katz **(71)**, magazin de mărunțișuri și obiecte de modă Duschnitz **(29)**; alimentara Grosz **(30)**; vizavi, lângă biserica sârbească, magazin de pielărie Grossmann **(31)**. Apoi pe partea cealaltă: cafeneaua Weisz **(32)**, magazin de haine Weinberger **(33)**; magazin de sfori Albala **(34)**.

Pe strada 3 August, pe partea cealaltă, vizavi de palatul Totisz: textile Kanizsa **(35)**; textile Szinberger **(36)**; textile angro A. Schönbrunn și Pinkesz **(37)**; confecții Schnabel **(37)**; textile "Fortuna", proprietar Csendes **(37)**.

De la Piața Traian spre Bega (str. Dacilor, Piața de Fân): magazin de haine Filip Schönbrunn **(38)**, magazin de haine Musafia **(39)**; fotograf Müller **(39)**; depozit de fierărie Deutsch **(40)**.

Pe partea cealaltă, mărunțișuri Rosenfeld **(72)**, ceasornicar Kohn **(73)** , magazin de vopsele Kertész **(74)**, magazinul de sfori Singer **(41)** la colț cu Piața Petru Rareș, apoi sticlăria Adler **(42)**. Pe strada Dacilor, colț cu strada Timocului: farmacia Kovács **(43)**. Pe strada Timocului: fabrica de pielărie Schlosser **(44)**.

Trecând podul pe malul Begheului, "Industria Lânii", proprietar Totisz (45). Pe partea cealaltă, splaiul Peneș Curcanul: fabrica de săpun Rosenthal și Telkes (46); fabrica de lacuri și vopsele Färber (47), fabrica de panglici și broderii Fadepa, directori evrei (48) și fabrica de ciorapi Pollák (48).

⑤ Pe strada 3 August, pe partea cealaltă vis a vis de palatul Totisz textile Kanizsa, textile Spinberger, textile engros Schönbrunn și Punks, confectia Schnabel, textile Fortuna proprietar Gündes -
 De la Piața Traian spre Bega (str. Dacilor) magazin de haine Schönbrunn, mag. ~~Punks~~ de haine Murașca, fotograf Müller fierărie depozit Deutsch. Vis a vis mag. de șosuri Singer (colț cu Piața Petru Rareș) - apoi sticlărie Adler -
 Pe str. Dacilor colț cu str. Timocului farmacia Kovács - În str. Timocului fabrica de piei Schlosser - apoi trecând podul pe malul Begheului Industria Lânii proprietar Totisz - partea cealaltă Spl. Peneș Curcanul - fabrica de săpun Rosenthal și Telkes, fabrica de lacuri și vopsele Färber - fabrica Fadepa (tot directori evrei în fabrică)

Fragment din manuscris

În Piața de Fân spre gară (49): magazin de băuturi și cârciumă Leff; alimentară Kohn; depozit de lemne Spitzer; Reich, tot lemne. Vizavi de gară: restaurantul de vară "Pacsirta" (Ciocârlia), proprietari evrei, Havas. Vizavi: fabrica "Standard" de ciorapi, Rohrllich.

Multe din case erau proprietăți evreiești. De la Podul Decebal spre Piața Traian: casa Băile Neptun, proprietatea familiei Nobel (51); casa Steiner (52); în continuare spre Piața Traian, casa Lebovich (53), Singer (54), Wilhelm (55), Dr. Emanuel Kohn (36). Vizavi: Adler (56), Schlosser (57), Reichenbach (58), Kanizsa (59). În spatele străzii 3 August spre Bega, în anii 1920-1930, erau case gen vile: Romașcanu (60), Hubsch (61), Bercovici (62), Kalman (63). Pe Ștefan cel Mare: Kincs (22), Schwartz (64), Freiberg (65) Hammer (66), mai departe Schlesinger (67). În Piața Traian: Duschnitz (29), Gross (30), Freund (33). Pe strada Dacilor: Schönbrunn (38) Müller (68), Deutsch (69). Pe Piața Petru Rareș: Adler (42), Temmer (70).

Harta economică a cartierului Fabric, Timișoara, 1920-1940. Prezența evreilor în economie și comerț. (Măriți imaginea cu zoom)

